

Dossier: ELS JOVES I LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Feina de qui?

per Gabriel Bibiloni

Malgrat l'optimisme interessat d'alguns responsables de la política lingüística oficial, el català es troba en un moment decisiu: el pas probablement irreversible d'una situació en què és parlat per la majoria de la població del seu territori històric a una altra situació en què serà parlat per un subgrup minoritari i, com a conseqüència evident d'aquest mateix fet, en àmbits reduïts. A bona part del país aquest fet ja s'ha consumat. I ja se sap que un idioma que no reïx de sortir d'una situació de residualitat inútil acaba essent abandonat pels seus parlants. Alguns ho intenten amagar adduint algunes realitzacions concretes en favor de la llengua catalana, la importància de les quals ningú no nega, per cert, però que no invaliden el fet evident que el català es parla de cada vegada menys, en disminueixen els parlants a les capes d'edats inferiors i es degrada de manera alarmant. Els avanços del català en certes parcel·les —televisió per exemple—, per les característiques del context en què es produeixen, no representen cap pressió sobre els hispanòfons, que continuen ben tranquil·lament instal·lats en el seu monolingüisme impertèrrit, ni sobre els bilingües, que no fan cap rectificació decisiva en les seves pautes lingüístiques a favor de la normalització del català.

NATIVITZACIÓ DE L'ESPANYOL ENTRE EL JOVENT

A Mallorca alguns treballs de camp (1) mostren el contrast entre una població adulta on el 75 per cent és catalanoparlant i un sector infantil i juvenil on el percentatge anterior es redueix a la meitat si fa no fa. Però la cosa greu no són solament els aspectes quantitius, sinó els canvis qualitius en les normes d'ús. Mentre per als més grans parlar català en àmbits laborals, comercials, recreatius, etc., és encara la norma i parlar en espanyol, l'excepció, per als joves la tendència va en sentit contrari. La meitat dels joves catalanoparlants —la meitat de la meitat— han manifestat que tenen per norma adreçar-se en català als desconeguts; l'altra meitat —o sigui tres quartes parts— ho fan en espanyol. És a dir que la majoria del jovent estableix —i se suposa que manté— les seves noves relacions en espanyol. Qui tingui dues orelles que faci una passada pel pati de qualsevol escola o institut, o per qualsevol discoteca, pub o altre ambient recreatiu i veurà que això no són somnis ni invencions. Amb les noves generacions s'està produint un fenomen decisiu: la nativització de l'espanyol, la seva transformació en una llengua que hom parla amb facilitat, naturalitat, espontaneïtat i sentint-la com a quelcom tan propi com la pròpia panxa, tot i que

també un pot tenir (certa) competència en català i fer-ne (cert) ús. Hauriem de començar a adonar-nos que per a aquestes generacions tota l'actual retòrica de la *normalització lingüística* sona —i sonarà quan ells siguin la societat adulta— com a música celestial, si és que continua essent el que és ara: mera retòrica propagandística i en la mesura que sobrevisqui al seu descrèdit que clarament es veu venir.

L'ACTITUD DELS GOVERNANTS

No. Això no funciona. Quinze anys de nou *règim* ens donen prou perspectiva per a veure que l'actual estat de coses apunta a qualsevol fita menys a la normalització del català. Els responsables de la política lingüística oficial i els seus tècnics i ideòlegs afirmen que els crítics envers la marxa actual del procés —*apocalíptics* en diuen— actuen com a desmobilitzadors i sembradors de discòrdies. Potser tindrem la culpa de l'extinció del català si aquesta es produeix. Bromes macabres a part, si l'actual *establishment* porta el català cap a la residualització, i si per transformar les coses l'únic que pot operar és una gran mobilització per canviar aquest *establishment*, els responsables o corresponsables d'aquell negre destí serien els intel·lectuals anestitzadors que per ingenuïtat o interessos, alimentant els discursos oficials o guardant un silenci per a ells profitós, impedeixen la presa de consciència per a l'esmentada mobilització. És desolador constatar com després que s'hagi produït la normalització del txec, del romanès, del búlgar, del serbo-croata, de l'hongarès, de l'albanès, del noruec, del finès i d'altres llengües europees, aquí anem a les fosques pegant carabassotades i jugant frívolament amb una altra llengua europea que ens fuig de les mans.

La ideologia que alimenta l'actual actuació institucional sobre matèria lingüística recolza sobre un principi: la transformació a partir del canvi individual. I si no va bé ens diuen que allò que no funciona no són les regles del joc sinó els jugadors. El marc legal *permet* la utilització del català en tot moment; per tant, si *tots* volguéssim (tots, cosa de tots, feina de tots), si *tots* uséssim el català sempre, el català esdevindria una llengua normal. Evident i elemental. El problema és que *tots* no ho fan. Ni ho faran, és clar, perquè la sociologia més elemental ens ensenya que les normes de comportament social tendeixen a la permanència i no al canvi, i que les normes individuals no canvien si no és a partir de canvis en el context. I ¿com podem pretendre que la gent usi més el català en un context on tots els engranatges atorguen a l'espanyol una